

Kapitola 2. Zdravotní stav seniorů

Předmluva ke kapitole:

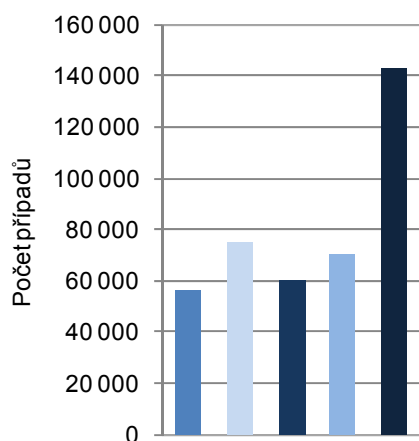
Kapitola se zabývá jak zdravotním stavem seniorů, tak náklady na jejich léčbu. První část kapitoly je zaměřena na hospitalizace osob ve věku 50 a více let, na úroveň incidencí zhoubných nádorů uvnitř skupiny obyvatel ve věku 65 a více let a nadějí dožití v jednotlivých okresech.

Tato informace je doplněna náklady na jednoho pojištěnce podle věku, průměrnými náklady na léčbu novotvarů a výdaji na regulační poplatky podle věku a typu poplatků (za recept, za návštěvu lékaře, za hospitalizaci a za pohotovost).

2.1. Smrtnost a incidence

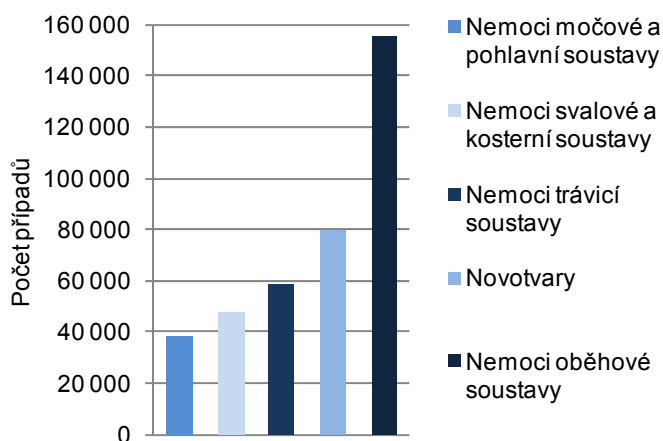
Graf 2:

Ženy - nejčastější příčiny hospitalizace (počet případů) ve věku 50+ v roce 2009
(Zdroj: ÚZIS ČR)

Graf 3:

Muži - nejčastější příčiny hospitalizace (počet případů) ve věku 50+ v roce 2009
(Zdroj: ÚZIS ČR)

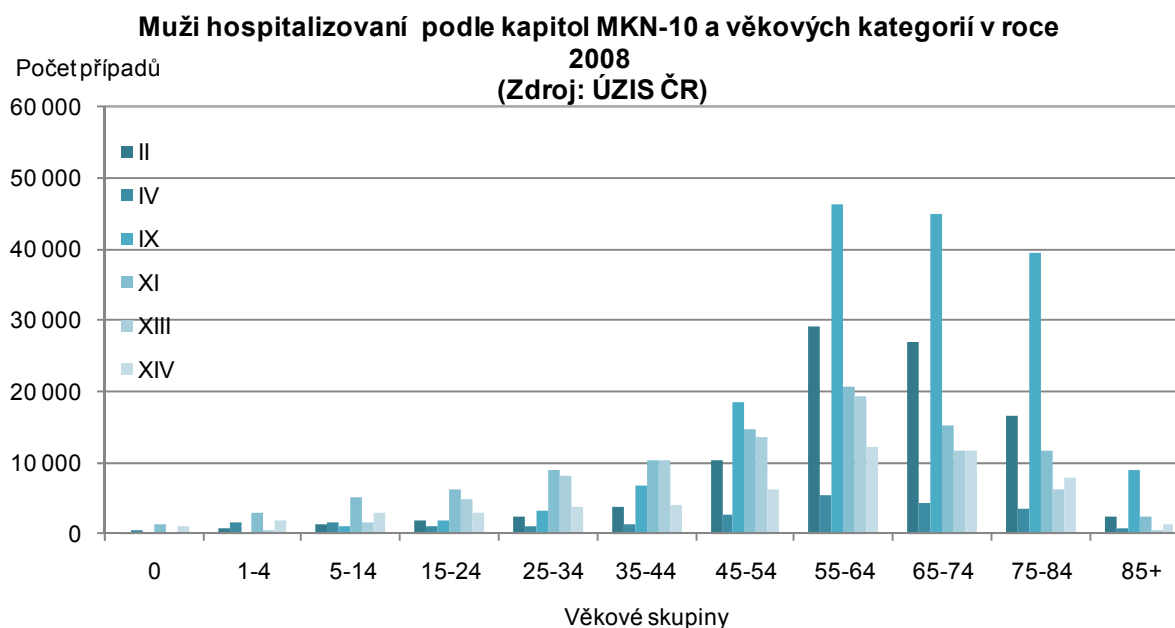
V roce 2009 bylo v nemocnicích hospitalizováno celkem 2 255 658 osob. Podíl žen ze všech hospitalizovaných představoval 56,3 %. Na 100 000 obyvatel připadalo 23 766 hospitalizovaných žen a 19 150 mužů. Průměrný věk hospitalizovaných (žen i mužů) činil 48 let.

Ženy do 50 let byly nejčastěji hospitalizovány v souvislosti s těhotenstvím, porodem a šestinedělím, u žen nad 50 let byly nejčastější příčinou nemoci oběhové soustavy (přes 91 % žen hospitalizovaných na nemoci oběhové soustavy bylo ve věku 50 a více let).

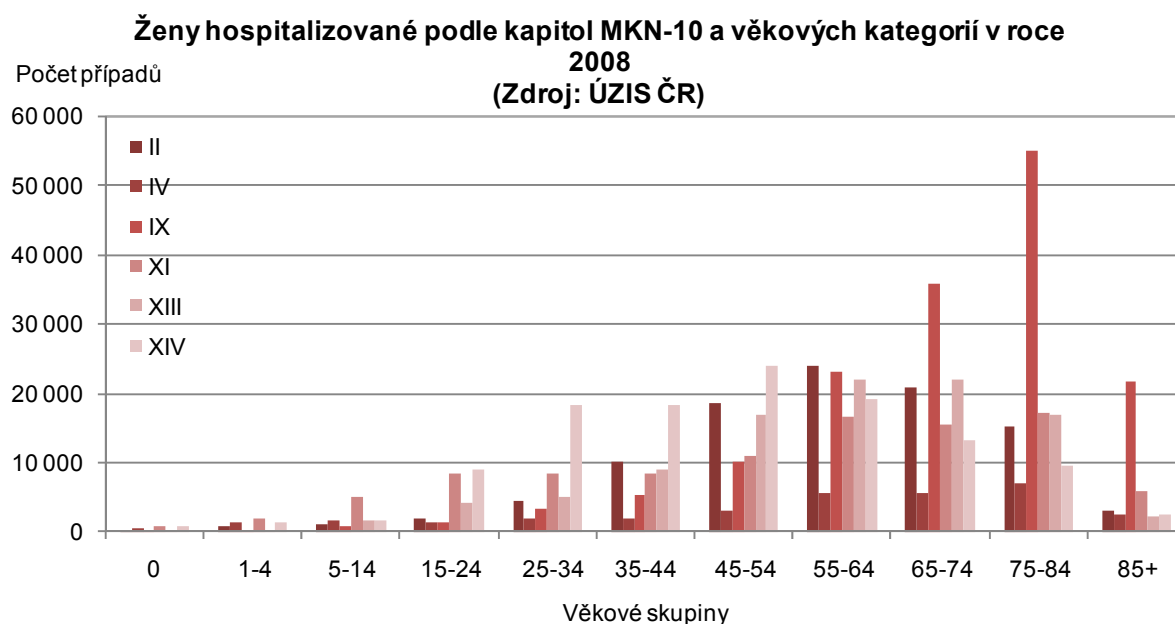
Muži do 50 let věku byli hospitalizováni především kvůli poraněním, otravám aj. následkům vnějších příčin, nejčastější příčinou hospitalizace mužů nad 50 let tvořily (podobně jako u stejné starých žen) nemoci oběhové soustavy. Téměř 90 % mužů hospitalizovaných v nemocnicích s nemocemi oběhové soustavy bylo starších 50 let. Kromě nemocí oběhové soustavy byli muži i ženy shodně nejčastěji hospitalizováni v souvislosti s novotvarů, nemocemi svalové a kosterní soustavy, nemocemi trávicí soustavy a nemocemi močové a pohlavní soustavy.

Ženy starší 50 let byly kromě nemocí oběhové soustavy nejčastěji hospitalizovány kvůli nemocem kosterní a svalové soustavy a novotvarům. Stejně staří muži zase kvůli novotvarům a nemocem trávicí soustavy.

Graf 4:

Graf 5:

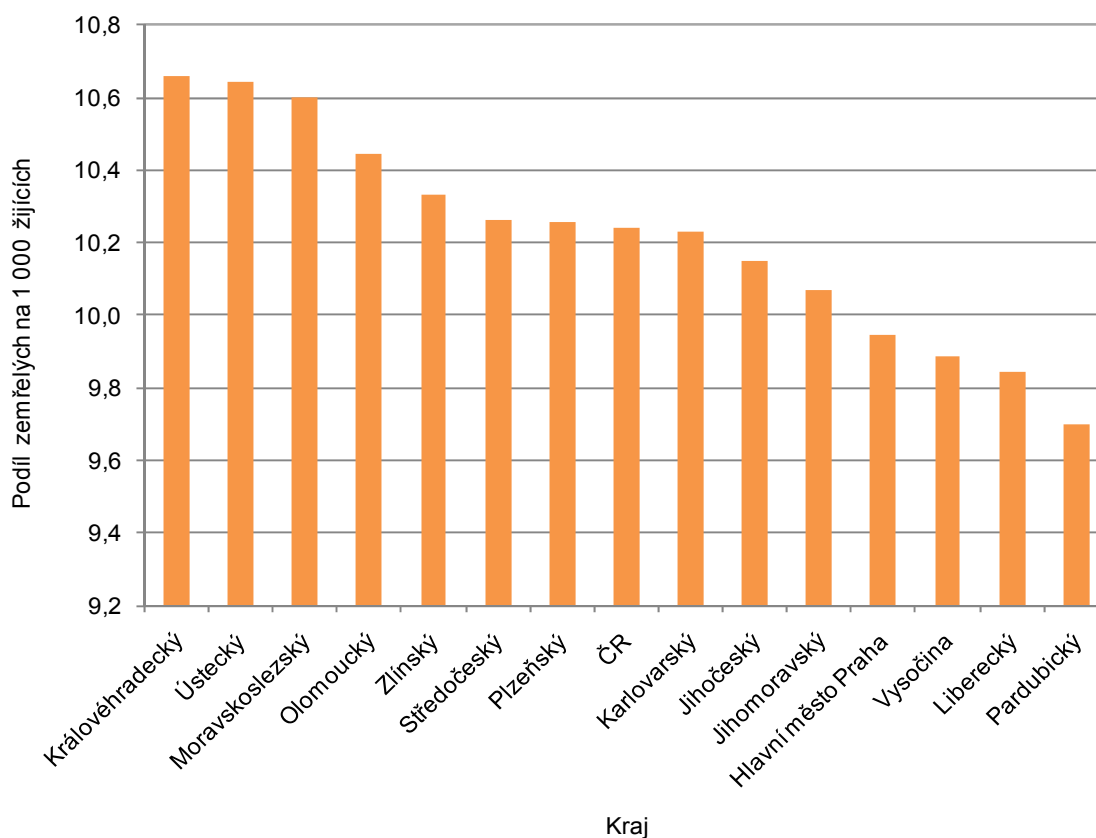

Metodika: II – Novotvary, IV – Nemoci endokrinní, výživy a přeměny látek, IX – Nemoci oběhové soustavy, XI – Nemoci trávicí soustavy, XIII – Nemoci svalové a kosterní soustavy, XIV – Nemoci močové a pohlavní soustavy; data převzata z publikace ÚZIS ČR „Hospitalizovaní v nemocnicích ČR 2008“.

V roce 2008 bylo provedeno celkem 171 286 hospitalizací v případě mužů a 157 343 hospitalizací v případě žen. Více jak 80 % těchto hospitalizací byli pacienti ve věku 55 a více let. U žen ve věku 55 a více let je nejstrmější nárůst hospitalizací patrný u nemocí oběhové soustavy. Naopak u nemocí močové a pohlavní soustavy a nemocí svalové a kosterní soustavy je u těchto žen s rostoucím věkem patrný pokles počtu hospitalizací. Nejvyšší počet hospitalizací zaznamenali muži starší 55 let (podobně jako stejně staré ženy) u nemocí oběhové soustavy. U mužů však počet hospitalizací na nemoci oběhové soustavy s rostoucím věkem klesá.

Graf 6:

Hrubá míra úmrtnosti v krajích v roce 2009 (Zdroj: ČSÚ)

Metodika: Hrubá míra úmrtnosti je podíl zemřelých na 1000 žijících. Data jsou vztažena k 1. 7. 2009.

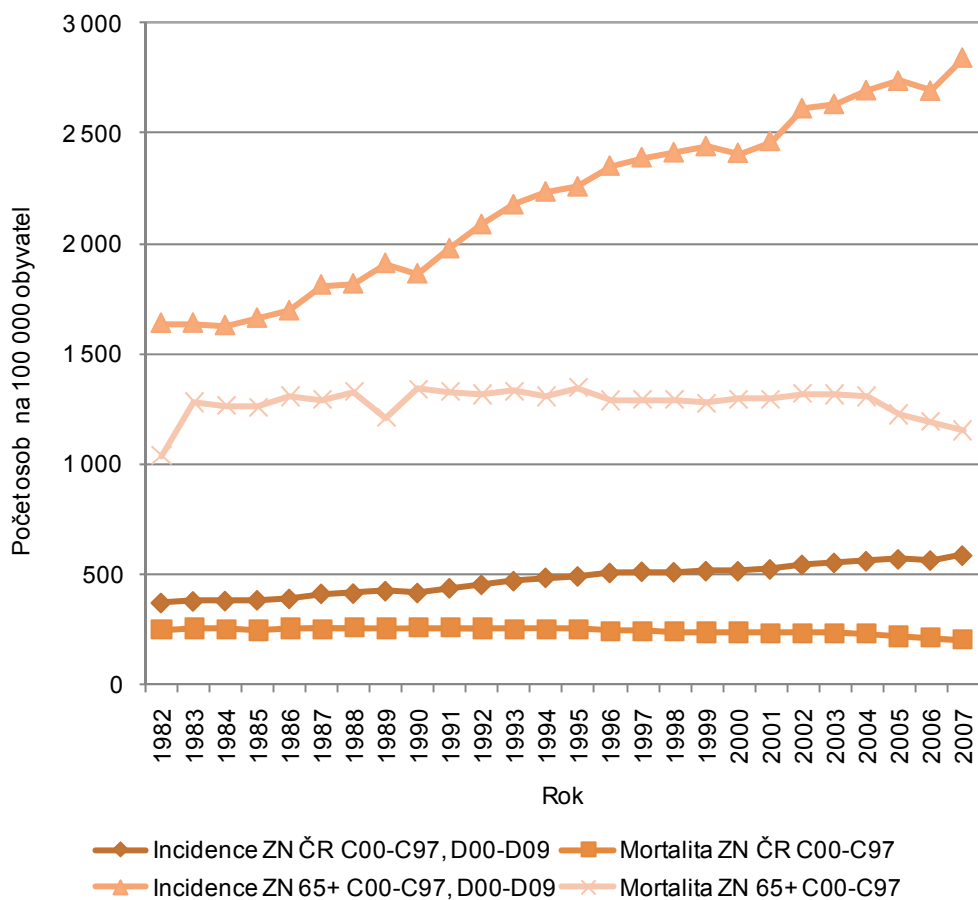
Tabulka 15: Počet zemřelých celkem, na novotvary a nemoci oběhové soustavy v roce 2009 (Zdroj: ČSÚ)

Kraje	Zemřelí	Novotvary	Nemoci oběhové soustavy
ČR	107 421	28 064	54 100
Hlavní město Praha	12 365	3 476	5 678
Středočeský	12 722	3 458	6 486
Jihočeský	6 467	1 735	3 240
Plzeňský	5 859	1 615	2 888
Karlovarský	3 150	911	1 495
Ústecký	8 897	2 331	4 502
Liberecký	4 313	1 160	2 213
Královéhradecký	5 911	1 492	3 145
Pardubický	5 003	1 270	2 483
Vysočina	5 094	1 290	2 615
Jihomoravský	11 581	2 944	6 035
Olomoucký	6 705	1 613	3 435
Zlínský	6 109	1 458	3 294
Moravskoslezský	13 245	3 311	6 591

V roce 2009 zemřelo v ČR 107 421 obyvatel, z nich 28 064 na novotvary a 54 100 na nemoci oběhové soustavy. Nejvyšší hrubou mírou úmrtnosti zaznamenal kraj Královéhradecký, Ústecký a Moravskoslezský, nejmenší kraj Pardubický, Liberecký a Vysočina.

Graf 7:

Incidence a mortalita na zhoubné nádory v celé populaci ČR a 65+ letých v letech 1982 - 2007 (Zdroj: ÚZIS ČR)

Metodika: C00 – D09 je podle mezinárodní klasifikace (MKN-10) soubor všech diagnóz, které se týkají zhoubných nádorů.

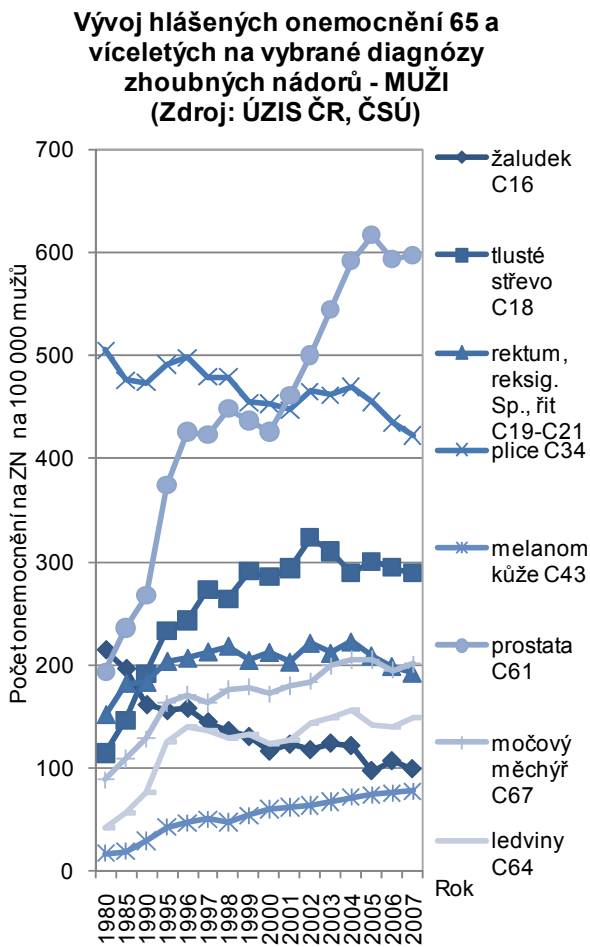
Míry incidence jsou počítány jako podíl onemocnělých osob vztažených na 100 000 žijících osob v příslušném kalendářním roce. Obdobně jsou počítány míry smrtnosti (počty zemřelých na zhoubné novotvary vztažené ke 100 000 žijících v daném roce). Protože míry jsou počítány jako podíl dvou v čase se měnících hodnot, nelze hodnoty měr incidence (smrtnosti) zaměňovat s absolutními počty onemocnělých (zemřelých).

Míry incidence na zhoubné novotvary v celé ČR vykazovaly během sledovaného období (1982-2007) trend mírného růstu (zejména v první polovině let devadesátých a na počátku 21. století). Míry smrtnosti na ZN na celorepublikové úrovni ve stejném období víceméně stagnovaly, od druhé poloviny 90. let 20. století lze vysledovat nepatrný pokles.

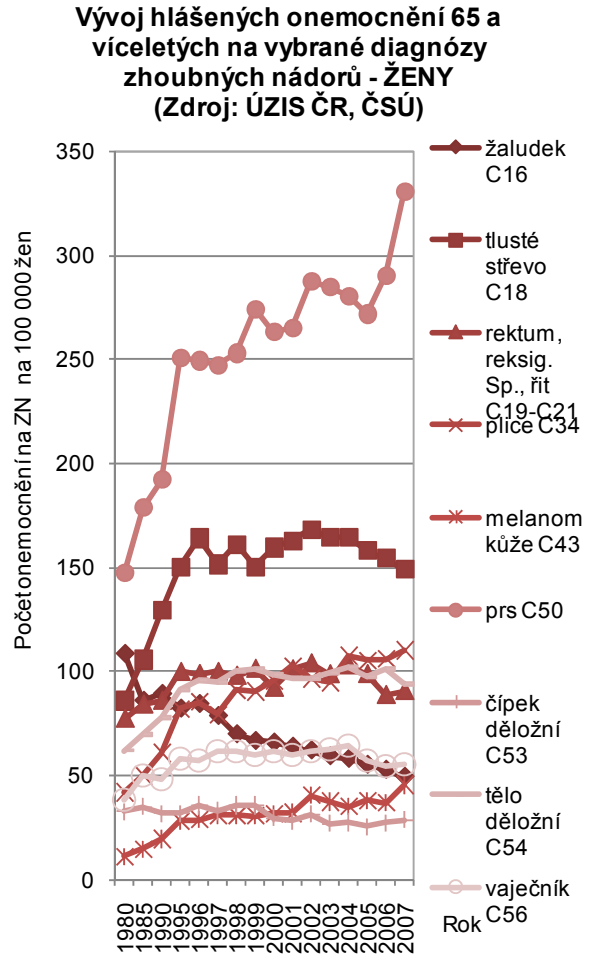
U seniorů ve věku 65 a více let je situace jiná. Míry incidence na ZN jsou jednak v porovnání s celorepublikovými hodnotami podstatně vyšší, za druhé pak vykazují od počátku do konce devadesátých let strmý nárůst, který s určitým kolísáním přetrvává do současnosti.

Míry smrtnosti pětadesátiletých a víceletých seniorů nezaznamenaly do roku 2004 až na pár meziročních výkyvů (např. v roce 1989) výraznější růst ani pokles. Od roku 2004 se míry smrtnosti seniorů ve věku 65 stabilně snižují.

Graf 8:

Graf 9:

Vývoj hlášených onemocnění je kromě intenzity onemocnění ovlivněn i včasným podchycením choroby pomocí screeningových metod. Rozšířeným je například screening prsu u žen (využívá ho až padesát procent dospělých žen), naopak screening tlustého střeva využívá zatím necelá pětina populace.

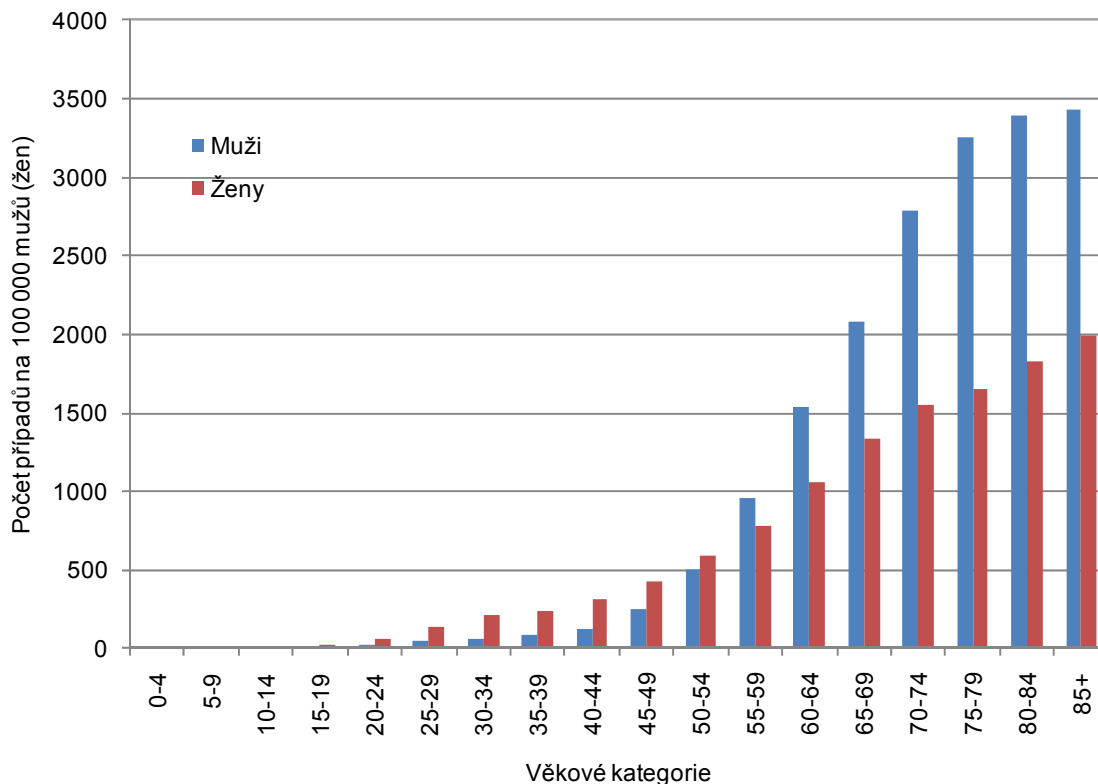
U mužů byla nejvyšší míra incidence zjištěna u ZN prostaty (až na drobné výkyvy prochází od 80 let 20. století strmým nárůstem. Podobným vývojem prochází míra incidence ZN prsu u žen (tam ale od poloviny devadesátých let do roku 2005 docházelo k oscilaci hodnot mezi růstem a poklesem).

Klesající trend bylo možné pozorovat u měr incidence ZN žaludku. V případě mužů došlo k hlavnímu poklesu těchto měr do roku 2001, u žen je tento trend viditelný zhruba od poloviny devadesátých let do současnosti.

Zásadní odlišnost podle pohlaví je patrná u měr incidence ZN plic. Zatímco u mužů s občasnými kolísáními míry incidence na ZN plic ve sledovaném období klesají, u žen je trend opačný.

Graf 10:

Incidence novotvarů na 100 000 mužů (žen) v daných věkových kategoriích (dg. C00 - D09 bez dg C44) v roce 2007 (Zdroj: ÚZIS ČR)

Metodika: C00 – D09 je podle mezinárodní klasifikace (MKN-10) soubor všech diagnóz, které se týkají zhoubných nádorů; dg. C44 je diagnóza jiného zhoubného novotvaru kůže, který by zvýšil rozsah osy o cca 2000 případů. Data byla převzata z publikace ÚZIS „Novotvary 2007 ČR“.

Incidence zhoubných nádorů v populaci s přibývajícím věkem roste. U mužů mnohem výrazněji než u žen. Novotvary se u žen začínají objevovat ve větší míře než u mužů v mladších věkových kategoriích, což pravděpodobně souvisí s nádorovým onemocněním prsu, které postihuje i mladší populaci žen. Po padesátém roce života začíná výrazný nárůst incidence zhoubných nádorů u obou pohlaví s postupujícím věkem, přičemž u mužů je mnohem strmější než u žen.

Incidence novotvarů včetně zhoubného novotvaru kůže byla ve věkové kategorii 60-64 letých 1910 (muži) a 1351 (ženy) případů na 100 000 mužů (žen) a ve věkové kategorii 85+ letých vystoupala na hodnotu 5606 (muži) a 2995 (ženy) případů na 100 000 mužů (žen).